

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№9

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar

Crossref

OpenAIRE

CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

9-jild
9-son
Sentyabr, 2026

September, 2026
Volume 9
Number 9

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

O'ZBEKISTONDA UY-JOY SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI

Yuldosheva Shahribonu Anvar qizi

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЖИЛИЩНОЙ ПОЛИТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Юлдошева Шахрибону Анвар кизи

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS FOR IMPROVING HOUSING POLICY IN UZBEKISTAN

Yuldosheva Shakhribonu Anvar kizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda uy-joy siyosatini takomillashtirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari, aholining uy-joyga bo'lgan ehtiyojini qondirish va uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini oshirishning zamonaviy yo'nalishlari tadqiq etilgan. Mamlakatda uy-joy qurilishini kengaytirish, ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirish, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, uy-joy sotib olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda qurilish sohasiga xususiy investitsiyalarni jalb etish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, uy-joy bozorida talab va taklif mutanosibligini ta'minlash, moliyaviy mexanizmlardan samarali foydalanish, davlat va xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish hamda hududlar kesimida uy-joy siyosatining samaradorligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga asoslanib, O'zbekistonda uy-joy siyosatini takomillashtirish, aholining uy-joyga ega bo'lish imkoniyatlarini kengaytirish va uy-joy bozorining barqaror rivojlanishini ta'minlash bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: uy-joy siyosati, uy-joy bozori, uy-joy qurilishi, ipoteka krediti, uy-joy bilan ta'minlanganlik, davlat qo'llab-quvvatlashi, subsidiya, investitsiya, davlat-xususiy sheriklik, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm.

Аннотация: В статье рассматриваются организационно-экономические механизмы совершенствования жилищной политики в Узбекистане, а также современные подходы к удовлетворению жилищных потребностей населения и повышению уровня обеспеченности жильем. Особое внимание уделяется расширению объемов жилищного строительства, совершенствованию системы ипотечного кредитования, поддержке социально уязвимых слоев населения, увеличению возможностей для приобретения жилья и привлечению частных инвестиций в строительный сектор. Кроме того, в работе анализируются пути обеспечения баланса спроса и предложения на рынке жилья, эффективного использования финансовых инструментов, развития государственно-частного партнерства и повышения эффективности жилищной политики в регионах. На основе результатов исследования разработаны научно-практические предложения и рекомендации, направленные на совершенствование жилищной политики, расширение возможностей населения по приобретению жилья и обеспечение устойчивого развития жилищного рынка Узбекистана.

Ключевые слова: жилищная политика, рынок жилья, жилищное строительство, ипотечное кредитование, обеспечение жильем, государственная поддержка, субсидия, инвестиции, государственно-частное партнерство, организационно-экономический механизм.

Abstract: The article examines the organizational and economic mechanisms for improving housing policy in Uzbekistan, as well as modern approaches to meeting the population's housing needs and increasing housing provision. Particular attention is paid to expanding the volume of housing construction, improving the mortgage lending system, supporting socially vulnerable segments of the population, increasing opportunities for home ownership, and attracting private investment to the construction sector. Furthermore, the study analyzes ways to balance supply and demand in the housing market, effectively utilize financial instruments, develop public-private partnerships, and enhance the efficiency of regional housing policies. Based on the research findings, scientifically grounded proposals and recommendations have been developed to improve housing policy, expand housing acquisition opportunities for the population, and ensure the sustainable development of Uzbekistan's housing market.

Key words. housing policy, housing market, housing construction, mortgage lending, housing provision, state support, subsidiya, investments, public-private partnership, organizational-economic mechanism.

KIRISH

Aholini munosib va sifatli uy-joy bilan ta'minlash har qanday mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Uy-joy nafaqat insonning asosiy ehtiyojlaridan biri, balki aholi farovonligi, ijtimoiy barqarorlik, shaharsozlik, mehnat resurslarining hududiy harakatchanligi va iqtisodiy faollik bilan bevosita bog'liq bo'lgan muhim omildir.

O'zbekistonda aholi sonining o'sishi, urbanizatsiya jarayonlarining jadallashuvi, shahar va tumanlarda yangi oilalar sonining ko'payishi uy-joyga bo'lgan talabni oshirmoqda. Bu esa o'z navbatida uy-joy qurilishini kengaytirish, ipoteka kreditlaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirish, aholining to'lov qobiliyatini hisobga olgan holda uy-joy taklifini shakllantirish va uy-joy bozori infratuzilmasini rivojlantirishni talab etadi. So'nggi yillarda mamlakatda aholini uy-joy bilan ta'minlashga qaratilgan ipoteka kreditlari, subsidiyalar, yangi uy-joy massivlarini barpo etish, individual uy-joy qurilishini qo'llab-quvvatlash va xususiy sektor ishtirokini kengaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmogda. Biroq uy-joy narxlarining aholi daromadlariga nisbatan yuqoriligi, qurilish materiallari qiymatining o'zgarishi, ipoteka kreditlari bo'yicha moliyaviy yuklama, yer uchastkalari va muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasi bilan bog'liq masalalar uy-joy siyosatini yanada takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmogda. Shu nuqtai nazardan, O'zbekistonda uy-joy siyosatining tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarini o'zaro muvofiqlashtirish, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning samarali shakllarini belgilash hamda bozor mexanizmlaridan keng foydalanish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Uy-joy bozori va uy-joy siyosati iqtisodiy nazariyaning turli yo'nalishlarida tadqiq etilgan. Jumladan, klassik iqtisodiy nazariyada uy-joy bozori kapital, yer va mehnat resurslarining o'zaro ta'siri nuqtai nazaridan qaraladi. Zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda esa uy-joy bozorida talab va taklifning shakllanishi, uy-joy narxlarining dinamikasi, ipoteka kreditlari, davlat subsidiyalari, aholi daromadlari va urbanizatsiya jarayonlarining uy-joyga bo'lgan talabga ta'siriga alohida e'tibor berilmogda. Iqtisodchi Edward Glaeser tadqiqotlarida shaharlarning rivojlanishi, urbanizatsiya va uy-joy taklifining aholi farovonligi hamda shahar iqtisodiyotiga ta'siri keng yoritilgan. Uy-joy taklifining cheklanishi yirik shaharlarda uy-joy narxlarining o'sishiga olib kelishi mumkinligi ta'kidlanadi. John Muellbauer va boshqa tadqiqotchilarning ishlarida uy-joy narxlari, ipoteka kreditlari, aholi daromadlari va iste'mol xarajatlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik masalalari tahlil qilingan.

O'zbekiston Respublikasining Uy-joy Kodeksi [1] O'zbekiston Respublikasida uy-joy siyosati hamda barcha huquqiy jihatlarini tartibga solishda xizmat qiladi. Uy-joy to'g'risidagi qonun hujjatlari Uy-joy Kodeksidan hamda boshqa qonun hujjatlaridan iborat. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005 yil 16 fevraldagi "Uy-joy qurilishi va uy-joy bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida [2]

belgilanganidek, "Bugungi kunda uy-joy qurilishi va iqtisodiyotning mazkur soha bilan bog'liq tarmoqlarini rivojlantirish moliya tizimini shakllantirish va barqaror rivojlantirishning eng muhim bo'g'inlaridan biri hamda banklar aktivlari va ishonchli resurs bazasining mustahkam manbai bo'lib qolmogda. Aksariyat davlatlarning tarixiy tajribasi shundan dalolat beradiki, uy-joy qurilishi va infratuzilma sohasini taraqqiyotning ustuvor yo'nalishi sifatida belgilash milliy iqtisodiyotni qayta tiklashning hal qiluvchi vositasi bo'lib xizmat qiladi"[2]

Uy-joy siyosati hamda uy-joy kommunal xo'jaliklari faoliyati, xizmatlar turlari va samaradorligi masalalari mamlakatimiz va xorij iqtisodchi olimlari tomonidan atroflicha o'rganilgan. Xususan, mamlakatimiz olimlaridan V.U.Yodgorov va D.Y.Butunovlarning "Uy-joy kommunal xo'jaligi iqtisodiyoti va boshqaruvi" nomli darsligida [8] uy-joy kommunal xo'jaliklarining nazariy asoslari yoritilib, tizimni takomillashtirishning yo'nalishlarini ochib berilgan. E.S.Fayziyevning tadqiqot ishlarida jumladan, "Servis sohasining iqtisodiyotdagi o'rni" [10] nomli risolasida uy-joy kommunal xo'jaliklarida mulkchilik huquqlari, xizmat ko'rsatish turlari, sifat va samaradorlikni oshirishning asosiy omillari ko'rsatib o'tilgan. A.S.Sadikov o'zining "Uy-joy kommunal xo'jaligida resurslardan foydalanish samaradorligi" [7] nomli o'quv qo'llanmasida har bir resursning xizmat ko'rsatish jarayonidagi ahamiyati, ulardan foydalanish yo'llari va xususiyatlari to'g'risidagi fikrlarini bildirgan. M.Q.Pardayev va J.I.Isroilovlar tomonidan O'zbekistonda uy-joy kommunal xo'jaliklari faoliyati, sohadagi islohotlarning ahamiyati, servis xizmat ko'rsatishni yaxshilash va uning samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Shuningdek, xorijlik olimlar K.R.Makkonnell, S.L.Bryu, A.Marshall, L.Demideva, Y.P.Sviridenko, V.N.Solovyevlar tomonidan bajarilgan ilmiy-tadqiqotlar natijasida ishlab chiqilgan taklif va tavsiyalar uy-joy kommunal xo'jaliklari faoliyatini takomillashtirish, xizmat ko'rsatish turlarini yaxshilash hamda ushbu soha samaradorligini oshirishda muhim nazariy va uslubiy qo'llanma sifatida xizmat qilmogda.

O'zbekistonda ham uy-joy bozori, mintaqaviy rivojlanish, qurilish iqtisodiyoti va aholi farovonligi masalalari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmogda. Biroq uy-joy siyosatining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini uy-joy qurilishi + ipoteka + subsidiya + investitsiya + davlat-xususiy sheriklik + hududiy rejalashtirishning yagona tizimi sifatida tadqiq etish yanada chuqurroq yondashuvni talab etadi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda uy-joy siyosatini takomillashtirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini aniqlash maqsadida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik tahlil, mantiqiy umumlashtirish, ekspert baholash va omillar tahlili usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy asosini uy-joy bozori, ipoteka kreditlash, davlat tomonidan tartibga solish, investitsiyalar va aholi farovonligiga oid iqtisodiy nazariyalar tashkil etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Uy-joy siyosatining samaradorligi uning alohida elementlari emas, balki ularning o'zaro muvofiqlashgan holda ishlashi bilan belgilanadi. Uy-joy siyosatining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini quyidagi ko'rinishda ifodalash mumkin:

- Davlat uy-joy siyosati;
- Huquqiy va institutsional baza;
- Uy-joy qurilishini tashkil etish;
- Ipoteka va moliyalashtirish mexanizmlari;
- Subsidiya va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash;
- Xususiy investitsiyalar va davlat-xususiy sheriklik;
- Uy-joy bozorida talab va taklif muvozanati;
- Aholining uy-joy bilan ta'minlanganligi.

Mazkur mexanizmning har bir elementi boshqalari bilan uzviy bog'langan. Masalan, ipoteka kreditlari hajmini oshirishning o'zi uy-joy muammosini hal qilmaydi. Agar bozorda uy-joy taklifi yetarli bo'lmasa, kredit resurslarining ko'payishi uy-joy narxlarining oshishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli ipoteka siyosati uy-joy qurilishini rag'batlantirish siyosati bilan bir vaqtda amalga oshirilishi zarur.

Uy-joy bozorining barqaror rivojlanishida talab va taklif mutanosibligi muhim ahamiyatga ega.

Uy-joyga bo'lgan talabga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatadi:

- aholi soni va oilalar sonining o'sishi;
- aholi daromadlari;
- ipoteka kreditlarining mavjudligi;
- ipoteka foiz stavkalari;
- davlat subsidiyalari;
- urbanizatsiya darajasi;
- migratsiya jarayonlari;
- uy-joy narxlar.
- Uy-joy taklifiga esa:
- qurilish materiallari narxi;
- yer resurslarining mavjudligi;
- qurilish texnologiyalari;
- investitsiyalar hajmi;
- qurilish tashkilotlarining moliyaviy imkoniyatlari;
- muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasi;
- shaharsozlik rejalari ta'sir ko'rsatadi.

Shuning uchun davlat uy-joy siyosatida talabni rag'batlantirish bilan bir qatorda taklifni kengaytirishga ham ustuvor ahamiyat berilishi lozim. Ipoteka tizimi aholining uy-joy sotib olish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim moliyaviy mexanizm hisoblanadi. Ayniqsa, aholining o'rta va past daromadli qatlamlari uchun uy-joyi bir vaqtning o'zida to'liq to'lash imkoniyati cheklanganligi sababli uzoq muddatli ipoteka kreditlari muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq ipoteka kreditlash tizimida kreditning foiz stavkasi, boshlang'ich badal, kredit muddati va aholining real daromadlari o'rtasidagi mutanosiblik ta'minlanishi zarur.

Shu nuqtai nazardan ipoteka siyosatida quyidagi yondashuvni qo'llash maqsadga muvofiq:

Aholi daromadi → kreditga layoqat → ipoteka hajmi → uy-joy narxi → oylik to'lov → oilaning real moliyaviy imkoniyati.

Agar ipoteka bo'yicha oylik to'lov oila daromadining katta qismini egallasa, kreditdan foydalanish imkoniyati pasayadi. Shu sababli ipoteka mexanizmlarini ishlab chiqishda aholining daromad darajasi muhim mezon bo'lishi kerak.

Tadqiqotlar asosida O'zbekistonda uy-joy siyosatini takomillashtirishning quyidagi ustuvor yo'nalishlarini taklif etish mumkin.

1. Aholi daromadiga mos uy-joy taklifini oshirish
Uy-joy qurilishida faqat yuqori narxli uy-joylarga emas, balki o'rta va past daromadli oilalar uchun ham mos bo'lgan uy-joylarga e'tibor qaratish lozim.

2. Ipoteka mexanizmlarini diversifikatsiya qilish
Ipoteka kreditlarining turli modellarini joriy etish, kredit muddatini aholi daromadlariga moslashtirish va kredit yukini kamaytirish mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

3. Davlat subsidiyalarining manzilligini oshirish
Subsidiyalar aholining haqiqiy uy-joyga muhtojligi, daromad darajasi, oila tarkibi va ijtimoiy holatini hisobga olgan holda ajratilishi samaradorlikni oshiradi.

4. Davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish
Uy-joy qurilishiga xususiy investorlarni jalb qilish orqali davlatning moliyaviy yukini kamaytirish va qurilish hajmini oshirish mumkin.

5. Hududiy uy-joy dasturlarini takomillashtirish
Uy-joy siyosati barcha hududlarda bir xil tarzda emas, balki demografik, iqtisodiy va ijtimoiy xususiyatlardan kelib chiqqan holda amalga oshirilishi kerak.

Masalan, aholi o'sishi yuqori bo'lgan hududlarda yangi uy-joy massivlari, muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlari va ijtimoiy infratuzilmani kompleks ravishda rivojlantirish talab etiladi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, O'zbekistonda uy-joy siyosatini takomillashtirish bo'yicha quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, uy-joy bozorini rivojlantirishning o'rta va uzoq muddatli hududiy dasturlarini ishlab chiqish va ularni aholi soni, daromadlari, urbanizatsiya darajasi hamda uy-joyga bo'lgan ehtiyoj asosida shakllantirish.

Ikkinchidan, aholining daromad darajasiga mos ravishda uy-joylarning bir nechta narx segmentlarini shakllantirish.

Uchinchidan, ipoteka kreditlari bo'yicha aholining moliyaviy yuklamasini kamaytirishga qaratilgan differensial yondashuvni joriy etish.

To'rtinchidan, uy-joy qurilishida mahalliy qurilish materiallari va energiya tejankor texnologiyalardan foydalanishni rag'batlantirish.

Beshinchidan, uy-joy qurilishida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini kengaytirish va xususiy investorlar uchun barqaror institutsional muhit yaratish.

Oltinchidan, uy-joy bozori bo'yicha yagona raqamli axborot platformasini rivojlantirish. Unda uy-joy narxlar, qurilish loyihalari, ipoteka shartlari, subsidiyalar va hududiy uy-joy ehtiyoji to'g'risidagi ma'lumotlarni jamlash maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda uy-joy siyosatini takomillashtirish aholi farovonligini oshirish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va hududlarni kompleks rivojlantirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, uy-joy muammosini faqat ipoteka kreditlari yoki davlat subsidiyalari orqali hal etib bo'lmaydi. Buning uchun uy-joy qurilishi, moliyalashtirish, ipoteka, subsidiya, investitsiya, shaharsozlik va muhandislik infratuzilmasini yagona tashkiliy-iqtisodiy mexanizm asosida muvofiqlashtirish zarur.

Kelgusida uy-joy siyosatida "aholi daromadi - uy-joy narxi - ipoteka imkoniyati - davlat qo'llab-quvvatlashi - uy-joy taklifi" o'rtasidagi mutanosiblikni ta'minlash asosiy vazifalardan biri bo'lishi lozim. Shu bilan birga, uy-joy qurilishiga xususiy investitsiyalarni jalb qilish, davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, aholi uchun manzilli subsidiyalarni takomillashtirish, hududlarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib uy-joy dasturlarini ishlab chiqish va raqamli texnologiyalardan keng foydalanish uy-joy siyosatining iqtisodiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Natijada aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish, uy-joy bozorida talab va taklif muvozanatini ta'minlash hamda mamlakatda barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish uchun qulay sharoit yaratish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Uy-joy Kodeksi", 1998 yil 24 dekabrda 713-I-sonli O'zbekiston Respublikasi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Uy-joy qurilishi va uy-joy bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. Xalq so'zi, 2005 yil 16 fevral.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009 yil 29 yanvardagi PP-1051-sonlari "Uy-joy fondini rekonstruksiya qilish, ta'mirlash va foydalanishga tayyor holda topshirish bo'yicha pudrat ishlarini rivojlantirishni rag'batlantirish chora tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Uy-joy mulkdorlari shirkatlarining faoliyatini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-3038 sonli Farmoni Xalq so'zi, 2002 yil 26 fevral.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022—2026 yillarga mo'ljallangan

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni.

6. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi, Xalq so'zi, 29.12.2020 yil

7. Садиков А.С. Эффективное использование ресурсов в жилищно-коммунальном хозяйстве. Учебное пособие. М., 1996.

8. Yodgorov V.U., Butunov D.Y. Uy-joy kommunal xo'jaligi iqtisodiyoti va boshqaruvi: Darslik. -T.: Toshkent arxitektura qurilish instituti. 2010. - 449 bet

9. Ergashev R.X., Yuldasheva Sh.A. Uy -joy kommunal xo'jaliklarini rivojlantirish yo'nalishlari . Monografiya. Toshkent 2017, 121 bet

10. Fayziyev E.S. Servis sohasining iqtisodiyotdagi o'rni. Risola. T.: 'Fan va texnologiya', 2007. - 16 b.

11. Fayziyeva Shirin Shodmonovna, Yuldasheva Shahribonu Anvar qizi: Impact of affordable housing construction and housing and communal services on the welfare of the population by typical Projects. Journal of Contemporary Issues in Business and Government Vol. 27, No. 2, 2021 <https://cibg.org.au/P-ISSN: 2204-1990; E-ISSN: 1323-6903 DOI: 12.47750/cibg.2021.27.02.421>

11. Yuldasheva Shahribonu Anvar qizi. The role of services in housing and utilities and their opportunities to increase efficiency. Academia: An International Multidisciplinary Research Journal <https://saarj.com>. ISSN: 2249-7137 Vol. 11, Issue 2, February 2021 Impact Factor: SJIF 2021 = 7.492

12. O'zbekiston Respublikasi qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligining saytidagi ma'lumotlar

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Yuldasheva Shahribonu Anvar qizi Qarshi davlat texnika universiteti "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasida dotsenti, i.f.f.d. (PhD) / Юлдошева Шахрибону Анвар кизи Доцент кафедры инновационной экономики Каршинского государственного технического университета, доктор философии (PhD) по экономическим наукам / Yuldasheva Shakhribonu Anvar kizi Associate Professor at the Department of Innovative Economics, Karshi State Technical University; Doctor of Philosophy (PhD) in Economics.
E-mail: yuldoshevashahribonu@mail.ru

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz